

Redegørelse afgivet af udenrigsministeren (Lars Løkke Rasmussen) den 8. februar 2023

Redegørelse

om

Udviklingen i EU-samarbejdet 2022

(Skriftlig redegørelse)

Indledning

2022 blev et skelsættende år. Den russiske angrebskrig i Ukraine har udfordret den internationale regelbaserede orden og stillet krav til EU om at træde i karakter som geopolitisk aktør. Krigen skabte en akut energikrise og forstærkede den generelle forsyningskrise, bl.a. på fødevarer og essentielle komponenter som mikrochips. Det har pustet til inflationen og udhuler fortsat europæernes købekraft.

EU har på lange stræk formået at stå sammen igennem kriserne. Mest tydeligt i solidariteten med Ukraine, hvor EU for første gang har finansieret våben til et lands forsvar af eget territorium samt i de historisk hårde sanktioner mod Rusland. I kølvandet på Ruslands invasion besluttede et overvældende flertal af danskerne, at Danmark skulle deltage fuldt ud i EU's samarbejde om sikkerhed og forsvar gennem afskaffelse af EU-forsvarsforbeholdet. I håndteringen af energi- og fødevarerkrise har medlemsstaterne også arbejdet tæt sammen for at håndtere de fælles udfordringer.

Samtidig med Ruslands angrebskrig i Ukraine, energiprisstigningerne og inflationen i øvrigt har præget EU-samarbejdet, har der været betydelig fremdrift i lovgivningsarbejdet i EU, ikke mindst på den grønne og digitale omstilling.

Da formatet for redegørelsen ikke tillader en gennemgang af alle hjørner af det seneste år i EU, er fokus lagt på den overordnede udvikling i EU-samarbejdet for 2022. Redegørelsen tager afsæt i krigen i Ukraine og de afledte konsekvenser heraf i form af energikrisen og koblingen til den grønne omstilling. Herefter beskrives den overordnede økonomiske udvikling i EU, herunder i lyset af krigens konsekvenser for inflation og købekraft, samt hvordan bl.a. geopolitikens genkomst stiller nye krav til det indre marked samt industri- og handelspolitikken. Efterfølgende gennemgås udviklingen ift. EU's udvidelse, sikkerhed og forsvar samt EU's eksterne relationer, herunder inden for migration og udviklingspolitik. Til slut gøres status for arbejdet med at fremme de grundlæggende værdier og retsstaten samt op-

følgingsprocessen vedrørende Konferencen om EU's fremtid.

Krigen i Ukraine

Den russiske angrebskrig mod Ukraine har udfordret den internationale regelbaserede orden og stillet krav til EU om at træde i karakter som geopolitisk aktør. EU har i tæt parløb med USA og andre NATO-allierede ført an i reaktionen mod Rusland, ikke mindst i forhold til indførelsen af **omfattende og hårde sanktioner**, men også gennem en aktiv indsats for at isolere Rusland i internationale organisationer. EU's medlemsstater har ydet finansiel støtte på i alt 7,2 mia. EUR, og er i december 2022 blevet enige om op til yderligere 18 mia. EUR i makrofinansiel støtte i 2023. Derudover er det blevet besluttet, at **Den Europæiske Fredsfacilitet** skal refundere udgifter til donationer af militært materiel til Ukraines væbnede styrker for indtil videre 3,1 mia. EUR til EU's medlemsstater.

Rådet har vedtaget **ni sanktionspakker** mod Rusland siden februar 2022. Overordnet har sanktionerne omfattet begrænsninger ift. bank-, service-, investerings- og finanssektoren; omfattende import- og eksportforbud, herunder på kul og olie; forbud mod russisk overflyvning, vejgodstransport og havneanløb i EU; suspension af medicinelicensen for ni russiske propagandamedier; forbud mod at EU-borgere kan sidde i bestyrelser i visse russiske virksomheder og organisationer samt individuel sanktionsdesignering af et historisk stort antal individer og enheder, herunder præsident Putin og udenrigsminister Lavrov. Herudover har EU suspenderet sin visumfacilitersaftale med Rusland og deltaget i vedtagelsen af et globalt prisloft på russisk olie i regi af G7.

Kommissionen arbejder inden for rammerne af G7+ for at etablere en **genopbygningsplatform** for Ukraine. Platformen skal efter planen forestå den primære strategiske styring med genopbygningsindsatsen og samle alle relevante aktører herunder medlemsstater, tredjelande, de store ud-

viklingsbanker og internationale organisationer. Genopbygningsarbejdet skal følge en *'build back better'*-logik, hvor investeringer og reformer går hånd i hånd med fokus på især retsstatsprincipper, antikorruption samt grøn og digital omstilling. Målet er et stærkere og mere modstandsdygtigt Ukraine, der nærmer sig EU's fælles værdier og standarder.

På det **humanitære område** har EU været en af de toneangivende aktører i håndteringen af krigen i Ukraine. EU var hurtig til at reagere gennem den europæiske civilbeskyttelsesmekanisme, som har startet den største operation i EU's historie. Ifølge EU's egne opgørelser er der per 17. januar 2023 leveret 78.000 tons forsyninger, lægemidler og udstyr for en anslået værdi af 425 mio. EUR. Derudover har EU's humanitære afdeling placeret sig som en af de største donorer. Siden krigens start er der givet tilsagn om støtte til humanitære indsatser for i alt 523 mio. EUR møntet på bl.a. at adressere genhusningsbehov for de mange fordrevne, fordrivelsesudfordringer og brede beskyttelsesindsatser. EU's støtteindsatser i Ukraine har også medført overførsel af midler til de omkringliggende lande for at aflaste de humanitære behov.

Energikrisen

Ruslands aggression mod Ukraine har store afledte konsekvenser og har bl.a. påvirket EU's energimarkeder. Særligt forbrugerne i EU er ramt af markante prisstigninger på gas og el. Energimarkederne og energiforsyning er sammenhængende og under fælles regulering i EU. Solidaritet, samarbejde og fælles indsats i EU er derfor afgørende for at håndtere **energiforsyningskrisen**. I maj 2022 fremsatte Kommissionen REPowerEU-planen med det formål at mindske EU's afhængighed af gasimport fra Rusland bl.a. gennem diversificering af energiforsyningen og besparelser på gasforbruget på kort sigt. Samtidig skal en accelereret grøn energiomstilling fjerne importafhængigheden af russisk fossil energi på længere sigt.

Med hastigt stigende gaspriser og et muligt stop for russisk gas fra Nord Stream I, besluttede Rådet i juli 2022 at indføre et forstærket og solidarisk beredskab i forhold til gasforsyningen i EU. Efterfølgende er medlemsstaterne blevet enige om en række yderligere **nødinterventioner på energiområdet** for at reducere import af russisk fossil energi, håndtere de høje energipriser og skabe forsyningssikkerhed frem mod de kommende vintre.

Nødtiltagene er midlertidige med en varighed på et år. De omfatter en bred vifte af indsatser, herunder: reduktionsmål på el- og gasforbruget; loft over energiproducenters profitter og solidaritetsbidrag der kan omsættes til energipriskonkompensation til borgere og virksomheder; fyldningsmål for EU's gaslagre, herunder fælles gasindkøb, solidaritet ift. forsyning af gas på tværs af grænserne og pålidelige prisbenchmarks; hurtigere godkendelsesprocedurer for vedvarende energiprojekter og indførsel af en markedskorrektionsmekanisme på det toneangivende prisindeks for gasmarkedet i EU.

I løbet af efteråret 2022 sås et fald i el- og gasforbruget i størstedelen af EU-landene. Det vurderes, at varmt vejr og

høje energipriser, men også energibesparelsetiltag og målrettede kampagner, lå til grund for nedgangen i forbruget.

Også **fødevarerområdet** har været ramt af krigen i Ukraine og Ruslands blokering af ukrainske havne. Det har givet voldsomt højere fødevarerpriser, som rammer i forvejen sårbare lande i Afrika og Mellemøsten særlig hårdt. I juni 2022 vedtog Rådet konklusioner, der udstikker en samlet EU-indsats til at afhjælpe den akutte fødevarerkrise i en række særligt udsatte lande og samtidig understøtte en langsigtet og grundlæggende omlægning til bæredygtige og mere robuste fødevarer-systemer. EU's indsats sker i samarbejde og tæt koordination med internationale partnere og multilaterale aktører. Parallelt med den internationale kornaftale om udsejling af korn fra ukrainske havne i Sortehavet har EU igangsat det såkaldte **Solidarity Lanes-program** for at få ukrainsk korn ud med lastbil- og togtransport gennem Ukraines EU-nabolande.

Den grønne omstilling

I 2021 præsenterede Kommissionen lovgivningspakken **'Fit for 55'** for grøn omstilling. Pakken omfatter en lang række tiltag inden for bl.a. vedvarende energi, energieffektivitet, transport og CO₂-kvotehandelsystem m.m. Initiativerne skal samlet set sikre, at medlemsstaterne kan leve op til EU's klimamål for reduktion af drivhusgasudledninger på mindst 55 pct. i 2030 på vejen mod klimaneutralitet i senest 2050.

Allerede i første halvår af 2022 blev der opnået enighed i Rådet om langt størstedelen af pakkens forslag, og i andet halvår blev der indledt trilogforhandlinger med Europa-Parlamentet. Forhandlingerne af pakken har været vanskelige. Mærkbare klimaforandringer og sommerens voldsomme tørke på tværs af Europa samt konsekvenserne af det russiske angreb på Ukraine understreger på den ene side behovet for at accelerere den grønne omstilling og sikre uafhængighed af russisk energi. På den anden side har hastigt stigende energipriser allerede fra efteråret 2021 været udfordrende i forhold til at fastholde klimaambitionerne i pakken, hvor medlemsstaterne blev enige om hele fem nødtiltag for at adressere energikrisen i andet halvår af 2022.

Samlet set lykkedes det at sætte ambitiøse danske aftryk på forhandlingerne af pakken, så den fortsat forventes at opfylde EU's klimamål på mindst 55 pct. reduktion i 2030. Et vigtigt skridt i en ambitiøs retning er udvidelsen af **kvote-handelssystemet** med vejtransport og bygninger, som derved bidrager under kvotereguleringen til omkostningseffektive CO₂-reduktioner. Pakken skærper desuden målsætningerne for vedvarende energi og energieffektiviseringer.

Fit for 55-pakken er et stærkt signal fra EU, der sammen med EU's ambitiøse klimamålsætninger lægger pres på andre lande til at følge EU's eksempel og gennem konkrete instrumenter og handling øge deres bidrag til Parisaftalen. Derved bidrager Fit for 55 til, at EU går foran i **klimaforhandlingerne**, herunder på den seneste **COP27**, der blev afholdt i Egypten i 2022. Grøn energiomstilling i EU's eksterne relationer for at understøtte tredjelandes

bidrag til Parisaftalen og styrke deres forsyningssikkerhed prioriteres også højt. I REPowerEU-planen understreges udbygning af vedvarende energi, energieffektivisering og energibesparelser som et led i grøn energitransition i EU's partnerlande. Samtidig er klima og grøn omstilling et betydeligt element i EU's **Global Gateway-initiativ**, der sigter på at mobilisere globale investeringer og styrke EU's udviklingsindsatser og globale aftryk inden for energi, transport og digital infrastruktur.

Et andet grønt tiltag er Kommissionens forslag til en **afskovningsforordning**, som blev fremsat i november 2021. I december 2022 indgik Europa-Parlamentet og Rådet en politisk aftale om bekæmpelse af global skovrydning og skovforringelse. Når lovgivningen træder i kraft, vil den nye forordning sikre, at en række vigtige varer, der markedsføres i EU, ikke længere bidrager til skovrydning og skovforringelse i EU og resten af verden.

Cirkulær økonomi er som led i EU's grønne pagt fortsat højt prioriteret i EU, herunder batteriforordningen, som fortsat forhandles samt den igangværende gennemgang af affaldstransportforordningen.

EU's økonomiske og finansielle politik

Ruslands invasion af Ukraine og dens følger virkninger indebærer store omkostninger for verdensøkonomien og europæisk økonomi med **høj inflation og mere afdæmpede vækstudsigter** til følge. Med den fortsatte krig i Ukraine, afmatningen af USA's økonomi samt fortsatte COVID-19-konsekvenser skønner Kommissionen i sin seneste prognose fra november 2022 økonomisk vækst i EU i hhv. 2022 og 2023 på 3,3 pct. og 0,3 pct. og en inflation i EU på 9,3 pct. og 7,0 pct.

For at håndtere inflationen har Den Europæiske Centralbank påbegyndt stramninger af pengepolitikken, herunder renteforhøjelser. Flere EU-lande har samtidigt lanceret nationale støttetiltag for at afbøde effekterne af inflationen og de **stigende energipriser**, ligesom der blev vedtaget flere fælles tiltag på EU-niveau, herunder at EU-landene kan udvide deres genopretningsplaner med tiltag, der bidrager til udfasning af russisk fossil energi. Herudover er implementeringen af **EU's genopretningsinstrument** på 750 mia. EUR fortsat i 2022. Alle EU-landenes genopretningsplaner er godkendt i Rådet. Rådet ventes i 2023 at skulle vedtage rådskonklusioner om opdaterede genopretningsplaner. Regeringen har i godkendelsesprocessen bl.a. fokus på at sikre bidrag til den grønne omstilling i planerne samt på overholdelse af retsstatsprincippet. I tillæg til genopretningsinstrumentet har lande fortsat kunne anmode om lån under **SURE** for samlet op til 100 mia. EUR for at beskytte arbejdstagere og selvstændige mod afskedigelse og tab af indkomst i lyset af COVID-19-krisen. Der kunne under SURE tildeles lån frem til udgangen af 2022. Med henvisning til den økonomiske usikkerhed har Kommissionen truffet beslutning om fortsat ikke at anvende de finansielle regler og holde **Stabilitets- og Vækstpagten**' generelle undtagelsesklausul' aktiv i 2023, hvilket giver mulighed for fleksibilitet i vurderinger af landenes finanspolitik. Undtagelsesklausulen har været

aktiv siden 2020. Kommissionen kom i november 2022 med et udspil til en **reform af EU's finansielle regler**, herunder Stabilitets- og Vækstpagten, der var genstand for indledende drøftelser i 2022 og ventes at blive et stort tema i 2023.

Der forventes i 2023 fortsat fokus på de økonomiske konsekvenser afledt af Ruslands invasion af Ukraine, som forventes at stille store krav til den økonomiske politik i EU og medlemsstaterne. Det gælder særligt håndteringen af inflationen og behovet for akut støtte til Ukraine og til langsigtet genopbygning af landet. Der vil også være et stort **investeringsbehov** i den grønne omstilling og forsvar i EU samtidig med, at der vil være opmærksomhed på **gælds-niveauerne** i EU-landene, som i flere lande er høje. På det finansielle område nåede Rådet i 2022 til enighed om Kommissionens forslag om kapitalkrav til kreditinstitutter, som bl.a. implementerer **Basel III-anbefalingerne**, hvor trilogforhandlinger med Europa-Parlamentet nu udestår. Rådet nåede på skatteområdet til enighed om en aftale om at gennemføre OECD-aftalens spor 2 om en global effektiv minimumsbeskatning af selskaber.

EU's indre marked, industripolitik samt den digitale dagsorden

Den stigende geopolitiske rivalisering mellem USA og Kina samt forsyningsproblemer i forbindelse med COVID-19 og krigen i Ukraine har styrket opmærksomheden på **EU's industripolitik**, som ses som et centralt værktøj til at nedbringe EU's kritiske importafhængigheder og sikre **EU's åbne strategiske autonomi** – også i forhold til morgendagens teknologier. Kommissionen har på den baggrund lanceret to forslag, Chips Act (februar 2022) og indre markeds kriseinstrumentet Single Market Emergency Instrument (september 2022). Kommissionen ventes desuden i marts 2023 at fremsætte det såkaldte **Critical Raw Materials Act** til nedbringelse af EU's afhængigheder af kritiske råstoffer. Derudover ventes i starten af 2023 flere konkrete udspil på det industripolitiske område, der skal gøre EU mere strategisk autonom i en ændret geopolitisk virkelighed, hvor visse forsyningskæder og kritiske afhængigheder har gjort EU sårbar – økonomisk såvel som (sikkerheds)politisk.

I det forgangne år har der også været fokus på at fremskynde forhandlinger af retsakter, der skal bidrage til at sikre **bæredygtighed hos forbrugere og selskaber**. Det gælder bl.a. forslaget om bæredygtighedsrapportering (CSRD), forslaget om virksomheders due diligence for bæredygtighed (CSDDD), forslaget om forbud mod tvangsarbejde, styrkelse af forbrugerne i den grønne omstilling (ECGT), produktsikkerhedsforordningen (GPSR) og Ecodesign-forordningen.

I 2022 tog EU et stort skridt i retning af den digitale omstilling med vedtagelsen af Digital Services Act (**DSA**), som har til formål at regulere digitale platforme og online markedspladser ikke mindst til gavn for forbrugerne, og Digital Market Act (**DMA**), der skal sikre fair konkurrencevilkår på de digitale markeder. Prioriteterne under **det digitale indre marked** er nu at sikre fremdrift i forhandlinger af

bl.a. forslagene til **forordning om kunstig intelligens, Data Act og en europæisk digital identitet eIDAS/EUeID**. Som værdipolitisk ramme for Det Digitale Årti forhandles blandt andet Erklæring om Digitale Rettigheder og Principper.

EU's sociale dagsorden

På det sociale område har direktivet om passende **mindstelønninger** været i fokus. I regeringsgrundlaget fremgår det, at regeringen vil anlægge et annullationssøgsmål ved EU-Domstolen om direktivet. Stævning i sagen blev indleveret den 18. januar 2023. Herudover er Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet nået til enighed om en kompromistekst om direktivet om bindende løngennemførelsesforanstaltninger. Der udestår en formel vedtagelse af kompromisteksten. Forhandlingerne om forslagene vedrørende bedre beskyttelse af arbejdstagere mod asbest og om bedre vilkår for platformsarbejde fortsætter under svensk formandskab.

EU's handelspolitik

Geopolitikkens genkomst har også på det handelspolitiske område stillet krav om en **mere robust og strategisk tilgang** med vægt på at sikre EU's modstandskraft gennem diversifikation af forsyningskæder samt generel beskyttelse af egne økonomiske interesser og imødegåelse af misbrug af EU's traditionelle åbenhed. Det betyder blandt andet et øget fokus på indgåelse af handels- og økonomiske aftaler med lande, der deler EU's værdier og interesser samt udvikling af nye handelsinstrumenter, herunder forhandlingerne om det såkaldte **anti-coercion-instrument**, der skal beskytte EU og medlemsstaternes interesser ved at gøre EU i stand til at reagere på tredjelandes økonomiske tvang.

Udviklingen af det **transatlantiske handelspolitiske** samarbejde udgør fortsat en central prioritet for EU og understøttes af samarbejdet i det **transatlantiske handels- og teknologiråd (TTC)**, der afholdt sit andet og tredje højniveaumøde i henholdsvis Paris og Washington i 2022. Håndteringen af Rusland, herunder samarbejdet om eksportkontrol, og et styrket sikkerhedspolitisk aspekt i handelspolitikken udgjorde et centralt tema. Vedtagelsen af den amerikanske klima-lovpakke 'Inflation Reduction Act' i august 2022, som er godt nyt for global klimahandling, udgør en potentiel udfordring for EU's konkurrenceevne. Der arbejdes på en forhandlet løsning mellem EU og USA. Sagen har samtidig medført et fornyet fokus på at sikre en mere robust handels- og industripolitik.

Kina vedbliver med at have betydelig kommerciel og økonomisk betydning for EU. Mange europæiske virksomheder er imidlertid udfordret af ulige konkurrence- og markedsvilkår, hvorfor det er en vigtig handelspolitisk prioritet for EU at udvikle den økonomiske relation til Kina på en måde, der sikrer en højere grad af fairness, balance og regelfasthed i samarbejdet, også med hjælp af autonome instrumenter hvor nødvendigt. Kommissionen har på højt niveau rejst bekymringer om Kinas økonomiske tvang mod Litauen. Hertil kommer det stadig styrkede fokus på at mindske sårbarheder og kritiske afhængigheder af Kina.

På det multilaterale område spillede EU en aktiv og konstruktiv rolle i forløbet frem mod og under **WTOs 12. ministerkonference (MC12)** i Genève i juni 2022, der sikrede opbakning til en mindre pakke og dermed viste, at WTO formåede at levere i en krisetid trods et meget vanskeligt forhandlingsklima de sidste mange år. Der blev blandt andet indgået en delaftale om fiskerisubsidier, truffet afgørelse om intellektuelle ejendomsrettigheder og COVID-19-vacciner (TRIPS waiver) samt lagt spor for forhandlingerne frem mod den næste ministerkonference i Abu Dhabi i 2024 – med vægt på reform af WTO-systemet og med EU som en af de drivende kræfter i arbejdet for bæredygtighed og grøn omstilling.

Bæredygtighed udgør fortsat en stor prioritet i EU's bilaterale handelsaftaler. Kommissionen offentliggjorde i juni 2022 en meddelelse om den fremadrettede tilgang til bæredygtighed i handelsaftaler. Den nye tilgang er afspejlet i den nyligt færdigforhandlede **handelsaftale med New Zealand**, der sætter den hidtil mest ambitiøse standard for bæredygtighed i handelsaftaler. Aftalen er endnu ikke forelagt Rådet til godkendelse. Det samme gælder den opdaterede **handelsaftale med Chile** fra december 2022, der lægger op til en styrkelse af bæredygtighedsforpligtelser.

EU's udvidelse

Ruslands invasion af Ukraine har haft vidtrækkende følger i forhold til EU's udvidelsespolitik. Kort efter invasionen ansøgte **Ukraine**, fulgt af **Moldova** og **Georgien**, om medlemskab af EU. Kommissionen behandlede de tre landes ansøgninger på rekordtid, og Det Europæiske Råd besluttede den 23.-24. juni at tildelte Ukraine og Moldova kandidatstatus, mens Georgien blev tildelt et europæisk perspektiv med udsigt til kandidatstatus, når en række betingelser er opfyldt. I juli blev der endvidere afholdt regeringskonferencer, der markerer den formelle indledning af optagelsesforhandlinger med **Albanien** og **Nordmakedonien**. I december besluttedes det at give **Bosnien-Hercegovina** kandidatstatus. I den aktuelle geopolitiske situation har EU en stærk interesse i at styrke forholdet til **Vestbalkan**, hvor lande som Rusland, Kina, Golfstaterne og Tyrkiet fortsat er aktive gennem blandt andet investeringer i strategisk infrastruktur.

Sikkerhed og forsvar

Med 66,9 pct. for **afskaffelse af EU-forsvarsforbeholdet** ved folkeafstemningen den 1. juni 2022 tiltrådte Danmark EU's fælles sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde den 1. juli 2022. Danmark deltager nu fuldt ud i samarbejdet og kan gøre vores indflydelse gældende.

Regeringen arbejder for at blive medlem af **Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA)** samt deltage i **Det Permanente Strukturerede Samarbejde (PESCO)** på forsvarsområdet. Derved kan Danmark deltage i udviklingen af nye forsvarskapaciteter gennem PESCO-samarbejdets projekter samt påvirke udviklingen af EU-samarbejde om forsvarsmateriel, teknologi og forskning i regi af EDA. Deltagelsen i EDA og PESCO vil samtidig øge mulighederne for hjemtag fra Den Europæiske Forsvarsfond (EDF).

Danmark har ligeledes mulighed for at deltage i EU's **militære missioner og operationer** samt i beslutninger om etablering af nye. To nye militære EU-missioner blev etableret i 2022. **Den militære EU-træningsmission til støtte for Ukraine (EUMAM Ukraine)** begyndte at operere fra den 2. december 2022. Missionen samler og koordinerer EU-medlemsstaternes træningsaktiviteter til støtte for Ukraine. Den 12. december 2022 blev en ny **militær EU-partnermission i Niger (EUMPM Niger)** etableret. Missionen vil have fokus på kapacitetsopbygning af de nigerske sikkerhedsstyrker og forventes iværksat den 20. februar 2023.

Herudover har EU syv igangværende **militære missioner og operationer**, herunder fire træningsmissioner i Mali, Den Centralafrikanske Republik, Somalia og Mozambique samt tre operationer i Middelhavet, Bosnien-Hercegovina og ud for Afrikas Horn. Danmarks første bidrag til en militær EU-operation blev til Operation Althea i Bosnien-Hercegovina i form af et helikopterlægebidrag fra den 15. oktober til den 20. december 2022. Derudover har EU 11 igangværende **civile missioner**.

Det Europæiske Råd gav i marts 2022 sin opbakning til EU's **Strategiske Kompas**, der sætter retningen for EU-samarbejdet om sikkerhed og forsvar de næste 5-10 år. I lyset af det skærpede sikkerhedspolitiske landskab, der ikke mindst er affødt af Ruslands invasion af Ukraine, udpeger Kompasset fire afgørende områder, hvor EU skal øge sin evne og vilje til at handle: Krisestyring, modstandskraft, kapabiliteter og partnerskaber.

I februar og maj 2022 udkom to pakker af **EU-forsvarsmeddelelser**, der indeholder en række forslag til tiltag, som skal intensivere fælles udvikling og indkøb af forsvarsmateriel samt styrke samarbejdet med forsvarsindustrien for at opfylde den øgede efterspørgsel på forsvarskapaciteter hos medlemsstaterne, herunder også et øget fokus på forsvarsinnovation og nye teknologier. En direkte udløber af forsvarsmeddelelsen fra maj er forslaget til en forordning om **oprettelse af instrument til styrkelse af den europæiske forsvarsindustri gennem fælles indkøb (EDIRPA)**, der skal styrke forsvarsindustriens kapacitet og fremme fælles indkøb af forsvarsmateriel blandt medlemsstaterne. I november 2022 udkom desuden en forsvarsmeddelelse om militær mobilitet 2.0, der udstikker retningen for det videre arbejde med at fremme et europæisk militært mobilitetsnetværk.

EU har desuden et stort fokus på **hybride trusler som cyberangreb og påvirkningskampagner** som følge af et trusselsbillede, der er kendetegnet ved en stigende grad af kompleksitet. Indsatsen for at imødegå hybride trusler er blevet forstærket i 2022 med udviklingen af to EU-værktøjskasser for imødegåelse af **hybride trusler og fremmed informationsmanipulation og påvirkning**. EU har samtidig løbende forbedret brugen af den **cyberdiplomatiske værktøjskasse**, der i stigende grad benyttes til at iværksætte modsvare til cyberangreb mod EU's medlemsstater og partnere. I maj 2022 blev værktøjskassen brugt til for første gang at attribuere et cyberangreb til en stat, da EU fordømte Ruslands destruktive cyberangreb på satellitudstyr fra Viasat umiddel-

bart op til invasionen af Ukraine, som efterlod tusindvis af ukrainere uden internet og derudover havde følgeskader i andre europæiske lande.

EU arbejder ligeledes for at styrke medlemsstaternes **modstandsdygtighed og cyberforsvar**. I foråret 2022 blev **direktiv om foranstaltninger til sikring af et højt fælles sikkerhedsniveau i hele Unionen** vedtaget. Direktivet skal styrke EU's modstandskraft mod cyberangreb gennem udvidede cybersikkerhedskrav til medlemsstaterne. Derudover har Kommissionen offentliggjort **EU's politik for cyberforsvar**, der sætter strategisk retning for at højne EU's og medlemsstaternes cybersikkerhed bl.a. gennem tættere militært og civilt samarbejde. Kommissionen har desuden fremlagt et forslag til **direktiv om kritiske enheders modstandsdygtighed (CER-direktivet)**, som blev vedtaget i december 2022. Direktivet indebærer en revideret tilgang til modstandsdygtighed i kritisk infrastruktur.

I det Strategiske Kompas har EU forpligtet sig til i højere grad at forsvare Unionens maritime interesser og **maritime sikkerhed**. Initiativet om koordineret maritim tilstedeværelse i Guineabugten blev forlænget med yderligere to år, ligesom der blev identificeret et nyt maritimt interesseområde i den nordvestlige del af Det Indiske Ocean.

I 2021 blev den **Europæiske Fredsfacilitet (EPF)** vedtaget for at styrke EU's evne til globalt at fremme fred og forebygge konflikter. EU fik dermed et sikkerhedspolitisk instrument, der for første gang giver mulighed for, at EU kan bidrage med finansiering af våben til opbygning af sikkerhedskapacitet i tredjelande. Da Rusland invaderede Ukraine, kunne EPF'en anvendes til at understøtte Ukraines forsvarskamp. EPF'en havde ultimo 2022 sikret militær støtte til Ukraines væbnede styrker på 3,1 mia. EUR, herunder sikret refusion til medlemsstater der havde doneret militært materiel og våben til Ukraine. Med ca. 80 pct. af EPF'ens budget forpligtet i perioden frem til 2027 besluttede Det Europæiske Råd den 15. december 2022 at forøge fredsfacilitetens budget. Først med 2 mia. EUR i 2023 og med mulighed for forøgelse på op til i alt 5,5 mia. EUR senere hen. Med afskaffelsen af forsvarsforbeholdet bidrager Danmark nu til finansiering af fællesudgifterne til EU's militære operationer og missioner, der ligeledes hører under EPF'en.

I juni 2022 vedtog EU rådskonklusioner vedrørende **bekæmpelse af terrorisme og voldelig ekstremisme**. Her fremhæves det, at Islamisk Stat og Al-Qaida fortsat udgør den største terrortrussel globalt, mens også terrortruslen fra højre- og venstreekstremister betones. I september 2022 overtog EU medformandskabet for Global Counterterrorism Forum (GCTF) med henblik på at fremme EU's prioriteter og værdier på området.

EU's eksterne relationer

Også på EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik satte Ruslands invasion af Ukraine sine tydelige aftryk. Invasionen har sat det multilaterale system under øget pres og har forstærket den igangværende geopolitiske rivalisering. **USA** er fortsat EU's vigtigste handels-, udenrigs- og sikkerhedspolitiske partner. Der har i 2022 været tæt koordination mel-

lem EU og USA om **sanktionerne mod Rusland** som følge af invasionen af Ukraine samt tæt samarbejde i ”**Trade and Technology Council**”.

Fokus for **EU-UK-forholdet** i 2022 har været på udmøntningen af Handels- og Samarbejdsaftalen samt Udtrædelsesaftalen. Nordirlandsprotokollen under Udtrædelsesaftalen er fortsat den største knast mellem EU og UK. UK lever ikke op til sine forpligtigelser under Protokollen og har senest igangsat unilaterale tiltag for at ændre Protokollen.

EU anser **Kina** for en partner - blandt andet på klima, handel og investeringer - men også for en økonomisk konkurrent og en systemisk rival. Udfordringerne i relationen har domineret både økonomisk og politisk, herunder med hensyn til sikkerhed, menneskerettigheder samt i opfattelsen af Kinas bredere internationale ageren. Kinas manglende fordømmelse af Ruslands angrebskrig mod Ukraine har forstærket denne tendens. EU’s udenrigsministre har i 2022 forlænget EU’s sanktioner på grund af menneskerettighedskrænkelser i Xinjiang. EU kritiserede sammen med G7-partnere Kinas eskalerende og truende handlinger over for Taiwan i august.

EU fortsætter sit geopolitiske fokus på **Asien**. EU arbejder videre med implementering af Indo-Pacific strategien fra 2021, som skal styrke EU’s engagement og relationerne til landene i regionen. Det sker blandt andet gennem **Global Gateway** initiativet, som er et geopolitisk værktøj, der fremmer innovative og grønne infrastrukturinvesteringer i særligt Afrika, men også i Indo-Pacific regionen inden for en række af sektorspecifikke områder. Stats- og regeringsledere fra EU og ASEAN-landene mødtes i december til topmøde og bekræftede et tættere samarbejde.

Efter Talibans magtovertagelse i august 2021 har EU måttet omstille sig til en ny virkelighed i **Afghanistan**. Fokus er på bekæmpelse af international terrorisme, forsvar af menneskerettighederne, konsuler bistand og udrejse, humanitær assistance og indsatser, der kan mindske risikoen for socialt og økonomisk kollaps og deraf følgende migrationsstrømme.

Udviklingen internt i **Tyrkiet** giver fortsat anledning til bekymring. Den tyrkiske regering fastholder en stram kontrol med kritiske røster, og krænkelserne af folkevalgte og kurdiske politikere fortsætter. På trods af periodevist højt spændingsniveau i det Østlige Middelhav har Tyrkiet dog anlagt en mere forsonlig tone over for EU. Det Europæiske Råd anmodede Kommissionen om at genoptage møderne med Tyrkiet på kommissærniveau om blandt andet fortsat samarbejde om irregulær migration, men også om andre områder af fælles interesse såsom bæredygtigt landbrug og fødevarer sikkerhed, som blev drøftet i maj 2022.

EU’s partnerskab med **Afrika** påvirkes af de nye geopolitiske realiteter samt den øgede tilstedeværelse af andre aktører på kontinentet såsom Kina, Rusland, Golflandene og Tyrkiet. Som opfølgning på det 6. EU-AU topmøde i februar 2022 arbejder EU for at sikre investeringer for ca. 150 mia. EUR gennem Global Gateway Afrika Investeringsspakken. Desuden fokuserer EU særligt på at afbøde den

forværrede fødevarerforsynings- og energikrise samt håndtere den stigende russiske desinformation målrettet afrikanske lande.

Sahel står fortsat højt på EU’s dagsorden, selvom militærkuppet i Mali og Burkina Faso har vanskeliggjort samarbejdet med disse lande. EU har indstillet dele af det direkte samarbejde med centralregeringerne, men fortsætter med at støtte civilbefolkningerne. EU’s militære partnermission i Niger (EUMPM Niger) skal bidrage til stabilisering i Niger og Sahelregionen. EU har desuden fokus på at undgå, at ustabiliteten spreder sig yderligere til de vestafrikanske kyststater samt at imødegå russisk indflydelse i Sahel.

Ruslands aggression i Ukraine skaber også negative dynamikker i **Mellemøsten** og **Nordafrika** og øger skrøbeligheden i lande præget af kriser som Libanon, Irak, Syrien og Libyen. EU har fastholdt sit fokus på investeringer og styrket engagement i det **Sydlige Naboskab**, hvor der inden for det brede samarbejde om blandt andet klima, grøn omstilling og jobskabelse er indsatser rettet mod at imødegå den forværrede fødevarerforsyningskrise i regionen.

EU har styrket samarbejdet med **Golflandene** inden for blandt andet grøn omstilling, sikkerhed, menneskerettigheder samt energidiversificering for at bidrage til uafhængighed af russisk gas. Ligeledes har EU haft fokus på styrkelse af relationerne til **Egypten**, herunder ved indgåelse af et trilateralt samarbejde mellem EU, Egypten og Israel vedrørende handel, transport og eksport af naturgas.

EU støttede i årets løb op om bestræbelserne på at løse den politiske krise i **Irak**, hvor landet i oktober 2022 fik en ny regering. I **Syrien** understregede EU sit fortsatte engagement ved den seneste Bruxelles-konference, der resulterede i det største bidrag til krisen nogensinde. Samtidig bakker EU op om FN’s fortsatte indsats for en forhandlet afslutning på konflikten. EU faciliterede i årets løb forhandlingerne om atomaftalen mellem **Iran**, USA og E3. EU har også fortsat fokus på menneskerettighedssituationen i Iran og regimets undertrykkelse af de igangværende demonstrationer, hvor EU har vedtaget en række sanktionspakker for de ansvarlige for menneskerettighedskrænkelserne samt Irans levering af droner til Rusland.

Også på teknologiområdet skal EU stå vagt om sine værdier og interesser globalt, og i juli 2022 vedtog udenrigsministrene **EU’s digitale diplomati**, en fælles digital udenrigspolitik. Det er en milepæl, der sammentænker digitale politikker og udenrigspolitik for at styrke EU’s rolle i den globale teknologiske udvikling bl.a. gennem globale partnerskaber og en styrket EU-stemme i multilaterale fora. Danmark har haft central rolle i at fremme arbejdet hermed.

Det Europæiske Råd besluttede også i juni at indkalde til et første møde i et nyt ”**European Political Community**” (EPC), som vil skulle åbne op for nye samarbejdsmuligheder mellem EU og EU’s naboer. Det første møde i EPC fandt sted i Prag den 6. oktober 2022.

Retlige og indre anliggender og den eksterne dimension af migration

Forhandlingerne om **migrations- og asylopagten** fortsætter ud fra den trinvis tilgang med fokus på den vanskelige balance mellem ansvar og solidaritet. Tilgangen bidrog til at bryde den fastlåste forhandlingssituation om den indre dimension af pagten. Der opnåedes i 2022 enighed om det første trin i form af generelle indstillinger for så vidt angår forordning om screening af tredjelandstatsborgere ved de ydre grænser, Eurodac-forordningen samt vedtagelse af en politisk erklæring om en solidaritetsmekanisme. Endvidere opnåedes enighed om en generel indstilling vedrørende **Schengengrænsekodex**. Der ventes i foråret 2023 trilogforhandlinger med Europa-Parlamentet om disse retsakter. Danmark vil efterfølgende kunne tilslutte sig på mellemstatsligt grundlag. I 2022 opnåedes enighed om Kroatiens fulde optagelse i Schengensamarbejdet. Der var ikke den fornødne enstemmighed for Bulgarien og Rumænien, hvorfor der forventes proces herfor i 2023. I tråd med danske prioriteter og med dansk deltagelse forventes fortsat fokus på et stærkere Schengen og styrkelse af de eksterne grænser, herunder fuld implementering af det nuværende Frontex-mandat.

Den russiske invasion af Ukraine og deraf følgende fordrivelse af personer har i 2022 lagt yderligere pres på medlemsstaternes modtagesystemer, som også har været udfordret af væsentlige stigende irregulær migration via ruterne over Middelhavet og Vestbalkan. I det lys fortsætter implementeringen og udvidelsen af **migrationshandleplaner for udvalgte tredjeland** i tillæg til Kommissionens handleplaner for det Centrale Middelhav og Vestbalkan. For at styrke implementeringen af den eksterne dimension af pagten er der indført en ny rådskoordinationsmekanisme (MOCADEM), der med specifikke målsætninger for udvalgte tredjelande har vist positive resultater. Samtidig pågår udmøntning af nye eksterne indsatser på migrationsområdet finansieret over EU's udviklingsinstrument (NDICI).

Situationen i Ukraine betyder også fælles europæisk bevidsthed på betydningen for EU's indre sikkerhed og de retlige og retshåndhævelsesmæssige konsekvenser, herunder i forbindelse med sanktionshåndhævelse samt efterforskning af alvorlige internationale forbrydelser.

På retshåndhævelsesområdet forventes der i foråret 2023 trilog med Europa-Parlamentet om **forordningen om elektronisk udveksling af data med henblik på politisamarbejde (Prüm II)**. Danmark står som følge af retsforbeholdet til at måtte forlade det eksisterende Prüm-samarbejde, hvorfor der fra dansk side vil være fokus på at sikre fortsat deltagelse på anden vis.

EU's udviklings- og humanitære politik

Indsatserne fortsatte i 2022 for at opnå EU's eksterne målsætninger om fremme af bæredygtig udvikling, adressere klimaforandringer, migration, fred og stabilitet og en regelbaseret orden gennem udmøntning af **EU's udviklingsinstrument NDICI**, som råder over 80 mia. EUR (2021-2027). Instrumentet bliver globalt bragt i spil som

led i stadig flere fælles flagskibsinitiativer i partnerlande, de såkaldte Team Europe Initiativer. Samtidig sætter øget konkurrence grundet ikke-ligesindede aktørers indflydelse i det Globale Syd også sit præg på EU's fællesskabsbistand. EU fokuserede bl.a. arbejdet på at øge sin geopolitiske styrke og indflydelse via Team Europe tilgangen med bidrag fra NDICI, EU-medlemsstaternes bistand kombineret med EU's banker og EU's investeringsinstitutter.

Også på det **humanitære område** er EU en af de toneangivende bidragsydere på globalt plan. Der ydes støtte til indsatser i kriser i en række lande herunder i Sahelregionen, på Afrikas Horn, Afghanistan, Syrien og Ukraine. Parallelt med presset på humanitære budgetter på europæisk jord har EU i 2022 fortsat sin prioritering af andre akutte og langvarende kriser. Der er udarbejdet flere humanitære hjælpepakker til at adressere det seneste års fødevarerkrise, fordrivelseskrise og tørke. I marts 2022 afholdte Kommissionen med det franske EU-formandskab det første **European Humanitarian Forum**. Forummet skal være en årlig begivenhed, der skal være med til at forme fremtidens humanitære bistand, og hvordan EU kan bidrage hertil.

EU's grundlæggende værdier, herunder retsstatsprincippet

For enkelte medlemsstater fortsætter **udviklingen på retsstats- og værdiområdet** med at være bekymrende. Der er fortsat eksempler på underminering af nationale domstoles uafhængighed. Der har været forsøg på at begrænse frie og pluralistiske medier samt stigmatisering og diskrimination af mindretal. Ikke mindst for **LGBT+-personer** er forholdene og udviklingen nogle steder kritisk. Også civilsamfundets råderum er i visse medlemsstater blevet væsentligt indskrænket. Derfor har Kommissionen sammen med en lang række medlemsstater, herunder Danmark, i de seneste år været særlig aktiv for at imødegå overtrædelse af EU's grundlæggende værdier og retsstatsprincippet. Kommissionen har fremsat et forslag til en europæisk retsakt om mediefrihed, der bl.a. har til formål at beskytte mediepluralismen og den redaktionelle uafhængighed i Europa. Drøftelserne om forslaget fortsætter under svensk formandskab.

Den første sag under **retsstatsmekanismen**, der etablerer en kobling mellem retsstatsprincippet og EU's budget, blev indledt af Kommissionen mod Ungarn den 27. april 2022 og ledte i december 2022 til vedtagelsen af foranstaltninger. Ungarn fik med foranstaltningerne suspenderet 55 pct. af sine bevillinger fra tre programmer under EU's strukturfonde svarende til ca. 47 mia. kroner. Under dialogen med Kommissionen har Ungarn foreslået en række tiltag, som skal implementeres, før de suspenderede midler kan frigives. Forud for at den første sag blev indledt mod Ungarn, blåstempled EU-Domstolen den 16. februar 2022 mekanismen, efter at Ungarn og Polen havde anmodet om at få den kendt ugyldig. Afgørelsen fra EU-Domstolen var en forudsætning for, at mekanismen kunne tages i brug. Danmark og en lang række lande afgav i forbindelse med retssagen indlæg til støtte for Europa-Parlamentet og Rådet, der argumenterede for lovligheden af mekanismen.

Rådet godkendte i henholdsvis juni og december 2022 Kommissionens forslag til gennemførelsesafgørelser om **Polens og Ungarns genopretningsplaner**. Med godkendelserne betinges udbetalingen af midler fra genopretningsfaciliteten til Polen og Ungarn af gennemførelse af en række milepæle, der blandt andet skal adressere udfordringer i forhold til retsvæsenets uafhængighed. De afhjælpende tiltag om korruptionsbekæmpelse, som Ungarn foreslog under dialogen med Kommissionen i forbindelse med retsstatsmekanismen, indgår som yderligere milepæle i den ungarske genopretningsplan.

Rådets **artikel 7-procedure** mod Polen og Ungarn om overtrædelse af EU's grundlæggende værdier fortsætter. Danmark har været blandt de mest aktive i et forsøg på at finde løsninger og i bestræbelserne på at fastholde emnet højt på Rådets dagsorden. Der blev gennemført en hørings-session i Rådet af Polen den 22. februar og af Ungarn den 30. maj, hvor Danmark udtrykte stor bekymring over udviklingen i de to lande såvel som behov for at fortsætte høringerne under artikel 7-proceduren.

Sideløbende fortsætter den årlige retsstatsdialog med afsæt i Kommissionens **tredje årlige retsstatsrapport** fra den 13. juli 2022. Retsstatsrapporten beskriver retsstatssituationen i alle EU-lande inden for fire områder: retssystemet, antikorrupsion, mediepluralisme og andre institutionelle spørgsmål. Rapporten indeholdt i 2022 for første gang

konkrete, landespecifikke anbefalinger til indsatsområder for at forbedre retsstatstilstanden i de enkelte medlemsstater. Overordnet konkluderede rapporten, at en række medlemsstater har taget vigtige skridt til at adressere retsstatsudfordringer fra tidligere år. Samtidig er der dog fortsat betydelige problemer i visse medlemsstater.

Opfølgning på Konferencen om Europas fremtid

Konferencen om Europas fremtid blev officielt afsluttet på Europadagen den 9. maj 2022, hvor den endelige rapport fra Konferencens bestyrelse blev overleveret til formændene for henholdsvis Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet. Rapporten indeholder mere end **320 forslag inden for ni tematiske emner**, herunder klima, migration og sundhed. Konferencens omdrejningspunkt har været de borgere, som har deltaget i Konferencen via nationale og europæiske borgerpaneler og i nationale debatarrangementer.

Det er nu op til de tre institutioner at undersøge, hvordan de hver især vil følge op på rapporten inden for deres respektive kompetenceområder og i overensstemmelse med traktaterne. Flere analyser har peget på, at det borgerne fra Konferencen ønsker, er **konkrete politiske løsninger på aktuelle udfordringer**. Ifølge Rådssekretariatet kan omkring 95 pct. af forslagene gennemføres inden for rammerne af de eksisterende traktater.

Bilag 1

Væsentligste domme afsagt af EU-Domstolen i 2022 i sager med dansk deltagelse

Regeringen deltager fortsat i retssagerne ved EU-Domstolen for at søge maksimal dansk indflydelse på forståelsen og udviklingen af EU-retten. Dette har i perioden 1. januar 2022 – 31. december 2022 udmøntet sig i 38 danske regeringsindlæg for EU-Domstolen, herunder 24 skriftlige og 14 mundtlige. I dette bilag fremhæves en række betydningsfulde domme fra EU-Domstolen i sager, hvor regeringen deltog:

Lovligheden af retsstatsmekanismen – sagerne C-156/21 og C-157/21, Ungarn og Polen mod Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union

Sammen med en række andre medlemsstater og Kommissionen intervererede Danmark til støtte for Europa-Parlamentet og Rådet i to annullationssøgsmål anlagt af henholdsvis Polen og Ungarn om lovligheden af forordningen¹ om retsstatsmekanismen. Forordningen om **retsstatsmekanismen kobler overholdelsen af retsstatsprincippet sammen med EU's budget**, og giver Kommissionen mulighed for at **tilbageholde udbetalinger fra EU's budget**, hvis en medlemsstat ikke respekterer **retsstatsprincippet**, og den manglende respekt indebærer en **risiko for EU's budget**. Regeringen anser sagerne for at have **principiel betydning** for overholdelsen af det grundlæggende EU-retlige retsstatsprincip. Sagernes særlige vigtighed understøttedes af, at EU-Domstolen gjorde brug af muligheden for at træffe afgørelse i plenum, dvs. med deltagelse af alle 27 dommere til forskel fra det sædvanlige udgangspunkt, hvor der enten deltager fem eller tre dommere.

I sine domme af **16. februar 2022** frifandt EU-Domstolen i det hele Rådet og Europa-Parlamentet. På linje med regeringens argumenter slog EU-Domstolen fast, at forordningen om retsstatsmekanismen ikke er i strid med EU's traktater, herunder særligt at forordningen er forenelig med Lissabontraktatens artikel 7 (om muligheden for at suspendere medlemsstaters unionsrettigheder) samt er i overensstemmelse med retssikkerhedsprincippet.

Logning – sag C-140/20, Commissioner of An Garda Síochána og de forenede sager C-793/19 og C-794/19, SpaceNet m.fl.

Den danske regering har i det forgangne år fortsat deltaget i en række sager ved EU-Domstolen om **lagring af trafik- og lokaliseringsdata med henblik på bekæmpelse af grov kriminalitet og trusler mod den offentlige sikkerhed**. Regeringen har bl.a. afgivet indlæg i den irske præjudicielle sag C-140/20, Commissioner of An Garda Síochána samt de forenede tyske præjudicielle sager C-793/19 og C-794/19, SpaceNet m.fl., og opfordrede endnu en gang EU-Domstolen til at genoverveje sin hidtidige praksis på logningsområdet. Regeringen argumenterede for, at nationale myndigheder med henblik på bekæmpelse af grov kriminalitet bør kunne indhente trafik- og lokaliseringsdata, som lovligt er blevet lagret generelt og udifferentieret, for at håndtere en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed, som må anses for at være reel og aktuel eller forudsigelig.

I sin dom af **5. april 2022** gentog EU-Domstolen imidlertid – med henvisning til den ledende logningsdom i de forenede sager C-511/18, C-512/18 og C-520/18, La Quadrature du Net m.fl., fra oktober 2020 – bl.a. ordene fra tidligere præmisser om, at **generel og udifferentieret lagring af trafik- og lokaliseringsdata** ikke er i overensstemmelse med EU-retten, medmindre der foreligger **en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed**, som anses for at være reel og aktuel. EU-Domstolen udtalte i denne forbindelse, at det ville det være i strid med hierarkiet af mål af almen interesse, og dermed i strid med EU-retten, såfremt der som led i bekæmpelsen af grov kriminalitet blev indhentet data, der er lagret af hensyn til beskyttelse af den nationale sikkerhed.

EU-Domstolen har senest den **20. september 2022 gentaget sin praksis** i afgørelsen af de forenede sager C-793/19 og C-794/19, SpaceNet m.fl. med henvisning til afgørelserne i ovenstående sager C-140/20, Commissioner of An Garda Síochána samt C-511/18, C-512/18 og C-520/18, La Quadrature du Net m.fl.

Genindførelse af midlertidig grænsekontrol ved de indre grænser – de forenede sager C-368/20 og C-369/20, Landespolizeidirektion Steiermark

EU-Domstolens dom af **26. april 2022** i de forenede sager, C-368/20 og 369/20 omhandler lovligheden af genindførelse af midlertidig grænsekontrol ved de indre grænser. Sagerne blev forelagt af en østrigsk domstol, hvor en slovensk statsborger anfægtede en bøde, som vedkommende havde modtaget for at nægte at vise pas i en kontrol ved den østrigske grænse.

Danmark har siden den 4. januar 2016 midlertidigt genindført grænsekontrol flere på hinanden følgende gange ved grænsen mod Tyskland og siden 12. november 2019 desuden genindført midlertidig grænsekontrol ved grænsen mod Sverige. Den midlertidige grænsekontrol har de seneste år været genindført efter den såkaldte normalprocedure i **Schengengrænsekodeksen**². Det samlede tidsrum, hvori der genindføres grænsekontrol efter denne procedure, må ikke overstige seks måneder.

I dommen fastslår EU-Domstolens Store Afdeling, at muligheden for at genindføre grænsekontrol er en **undtagelse** til princippet om fri bevægelighed, som derfor skal fortolkes **strengt**. EU-Domstolen anfører, at selvom en trussel ikke nødvendigvis er tidsbegrænset, har EU-lovgiver vurderet, at en periode på seks måneder er tilstrækkelig til, at den pågældende medlemsstat – i givet fald i samarbejde med andre medlemsstater – vedtager foranstaltninger, der gør det muligt at imødegå en sådan trussel. EU-Domstolen fastslår samtidig, at fremkomsten af en **ny trussel**, der adskiller sig fra den oprindeligt identificerede trussel, **kan begrunde en ny periode** med midlertidig grænsekontrol. EU-Domstolen udtaler herom, at en sådan ny periode kun kan anvendes, hvis den pågældende medlemsstat er i stand til at godtgøre, at der foreligger en **ny alvorlig trussel** mod den offentlige orden eller indre sikkerhed. Om en trussel er **ny** skal vurderes ud fra de omstændigheder, der nødvendiggør genindførelsen af grænsekontrollen og de begivenheder, der udgør en alvorlig trussel. EU-Domstolen går ikke yderligere ind i, hvad der kan karakteriseres som en ny trussel.

Eksport af fetaost til tredjelande – sag C-159/20, Kommissionen mod Danmark

Ved EU-Domstolens dom af **14. juli 2022** blev Danmark dømt for **traktatbrud** ved i strid med EU-retten at have tilladt eksport til tredjelande af ost produceret i Danmark under betegnelsen ”feta”. Registreringen af betegnelsen ”feta” som **beskyttet oprindelsesbetegnelse** indebærer, at alene ost, som har oprindelse inden for et bestemt geografisk område i Grækenland, må bære navnet ”feta”. Fra dansk side har man fortolket denne beskyttelse som **alene** gældende for ost, som sælges på EU’s indre marked samt tredjelande, hvor EU har indgået en multilateral eller bilateral aftale om oprindelsesbeskyttelse. Omvendt har ost tiltænkt eksport til tredjelande uden en multilateral eller bilateral aftale om oprindelsesbeskyttelse godt kunne bære betegnelsen ”feta”.

I dommen af 14. juli 2022 **forkastede EU-Domstolen Danmarks fortolkning** og slog fast, at forbuddet mod anvendelse af en beskyttet oprindelsesbetegnelse som ”feta” allerede **indtræder**, når et produkt **fremstilles**. **Danmark** var derfor **forpligtet** til at hindre eller standse danske mejeriers brug af betegnelsen ”feta” for ost fremstillet her i landet, selvom osten var tiltænkt eksport til tredjelande. Ud over **ordlyden** af reglerne i kvalitetsforordningen³ henviser EU-Domstolen til, at der ved eksport til tredjelande gøres indgreb i **forordningens formål**, som bl.a. er at hjælpe producenter af produkter, der er knyttet til et geografisk område, med at opnå et rimeligt udbytte, at sikre en ensartet beskyttelse af betegnelser som en intellektuel ejendomsret og at give forbrugere tydelige oplysninger om produktets værdiforøgende egenskaber.

EU-Domstolen **afviste** dog samtidig **Kommissionens påstand** om, at Danmarks undladelse af at hindre eller standse danske mejeriers brug af betegnelsen "feta" udgjorde en tilsidesættelse af forpligtelsen til loyalt samarbejde i Unionstraktatens artikel 4, stk. 3.

Indeksering af børnepenge – sag C-328/20, Kommissionen mod Østrig

Siden 1. januar 2019 har man i Østrig indekseret familie og børneydelser, dvs. tilpasset disse ydelser ud fra det generelle prisniveau i den medlemsstat, hvor barnet til den vandrende arbejdstager har fast bopæl. **Ifølge Kommissionen** er denne form for indeksering i strid med koordinationsforordningen (forordning 883/2004), som generelt foreskriver ligebehandling og konkret forbyder medlemsstaterne at gøre tildeling eller størrelse af familieydelser afhængig af, at arbejdstagerens familiemedlemmer også bor i den medlemsstat, som erlægger ydelserne.

Kommissionen anlagde derfor i 2020 en **traktatbrudssag mod Østrig** med påstand om, at de nationale regler om indeksering var i strid med koordinationsforordningen. Mens hele **6 medlemsstater** – Polen, Rumænien, Tjekkiet, Kroatien, Slovenien og Slovakiet – intervenserede til støtte for Kommissionen, valgte **Danmark** sammen med **Norge** at intervenere til støtte for Østrig, idet man argumenterede for, at koordinationsforordningen ikke afskar medlemsstaterne fra at indeksere.

I sin dom af **16. juni 2022** afviste EU-Domstolen de fremsatte argumenter for lovligheden af indeksering. EU-Domstolen henviste blandt andet til, at den østrigske ordning førte til **indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet** af vandrende arbejdstagere, da ordningen navnlig berørte vandrende arbejdstagere fra andre medlemsstater, hvis børn havde bopæl i en anden medlemsstat. En sådan forskelsbehandling kunne ifølge EU-Domstolen **ikke begrundes**.

- ¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2092 af 16. december 2020 om en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget, OJ L 433I, 22.12.2020, s. 1–10.
- ² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/399 af 9. marts 2016 om en EU-kodeks for personers grænsepassage,
- ³ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1151/2012 af 21. november 2012 om kvalitetsordninger for landbrugsprodukter og fødevarer, OJ L 343, 14.12.2012, s. 1–29.